

i l'arag. *artos* 'arç de tanques' i cat. *arç*, es podria deduir que va haver-hi una aplicació del nom d'una planta punxosa a una altra. Quelcom d'aquest ordre sembla haver ocorregut en el cas del mot *breüller*, que és viu en diferents variants tot al llarg dels Pirineus i en altres llocs, designant 'arç blanc' o altres menes d'arç. *Breüller* és evidentment un derivat de (*a*)*breüll*, amb el sufix *-er* indicador de planta, i això suggereix que (*a*)*breüll* fou primer aplicat al fruit punxós de l'arç blanc. Segons tots els indicis, emperò, sembla haver-hi entrat en joc, i ja des d'un principi, un encreuament entre (*a*)*breüll* i *grèvol* (< ll. vg. ACRIFULUM en lloc d'ACRIFOLIUM) o bé amb una forma variant de *grèvol* procedent directament d'ACRIFOLIUM (veg. infra). El cas és que el *grèvol* és planta punxosa molt semblant a certes espècies d'arç.

*+*Breüller* en el sentit de 'arc blanc' fou registrat per JCoromines (1935) a Gisclareny (Berg.) i en les següents localitats de la Cerd. Esp.: Vilallobent, Bolvir, Queixans, Meranges, Nèfol, Beders, Riu, Das, i a la Cerd. fr. a la Tor de Querol (1959), i en la variant metatitzada de *beruller* a Toloriu (Alt Urgell), on hom diu a més *berull* del fruit; *berguller* a Bagà (evidentment d'una base *bre(g)uller* amb *-g-* antihitàtica), i en la variant amb metàtesi vocàlica *brueller* a Angostrina,¹⁹ i com a *els arços bruellers* a Pardines (Vall de Ribes) i *arç birujié* (amb *ï* corresponent a *-ll-*) a Tona (1935) i a Muntanyola (Plana de V.); en aquest darrer poble hom va explicar a JCoromines que hi ha tres menes d'arços: l'arç blanc, que fa cireres d'arç, l'arç negre, que fa aranyons, i l'arç *birujié* que no fa fruit però sí punxes; *arç breüller* a Espinelves (Guill.).

Més a l'oest el mot apareix en diferents variants: JCoromines té apuntat (1968) a Boí *babullés blancs* amb l'observació de l'informant que és un arbust «blanc i fa una forta punxada, i és el que també en diuen *espinau* i en altres valls *bañulés*»; Krüger (*Hochpyr.*, A, 1, 53) dóna amb *-l-* *bañulé* a Alós i a Esterri d'Aneu, i JCoromines va anotar-la a Borén (1963) com a 'espècie d'aranyó'. La variant *babullé* es pot explicar com a resultat d'una dissimilació en *b(r)euiller* ja durant el període quan la *-r* final no era muda i la *-b-* seria llavors un element antihitàtic, però com que d'altra banda és més difícil explicar la *-l-* de l'altra variant *bañulé*, és preferible veure en les dues variants l'efecte d'un encreuament de *breüll* amb *grèvol*. Cap al sud a les terres de Segrià apareix *agraüller*, que en un principi també es podria atribuir a un encreuament de *abreüller* amb *grèvol*. *AlcM* la dóna com a 'arbust espinós semblant a l'esbarzer' (Alcarràs), i com a 'arbust espinós' (Seròs), dit també *cireretes de pastor*, i 'l'arbust espinós' (Aitona), dit *escambrons* en altres indrets. Aquesta forma és ben antiga a judicar per la seva aparició en un doc. val. de 1401 (*AlcM*) i en *Spill*, 8471, i està documentat a més com a *craüller*.⁵⁵ JCoromines la remunta, més aviat, a ACRIFOLIUM > *agreüll*, ben justificable fonèticament (veg. *GRÈVOL*). En realitat, aquesta forma té més semblança amb *abreüll* i explicaria més fàcilment l'acostament semàntic des de 'card' a 'arç'; és a dir que la imaginació po-

pular podria haver associat la base *agreüll* com a un nom variant d'*abreüll* i des d'aquí aplicar el seu sentit a aquest.

Les següents formes de més al sud es poden explicar a base d'*abreüller* o *agraüller*: *garbuller* 'arç blanc', que Masclans (s. v. *arç*) dóna de St. Jaume dels Domenys (Baix Pen.), i *garguller* del Catllar (Tarragonès) i Pradell de la Teixeta (Prior.); al País Val. JCoromines registra *garguller* 'arç' a Llombai i Tàrbena (Marina), 1962, i Pere Mascarell (subjecte d'Algemès i de Sueca) li va informar que *garguller* és l'arbust que a Gilet anomenen *espino* (és a dir 'arç'), 1958; a més, JCoromines va registrar la variant *algarbuller* 'esbarzer' a Barxeta (1964) i *algarbuller negre* com a nom d'una espècie d'arç;²⁰ *angarbuller* 'arç' a Sumacàtcer i Lutxent (1964). Nosaltres tenim apuntats *argullero* com a nom de *Rhamnus lycoides* (o 'arç negre') a Anna i Ènguera (a la zona xurra de Val.) i *garbullero* id. a Quesa, i *argullero blanco* 'arç blanc' a Ènguera. El punt de partida per a *garguller* sembla ser *arguller* (cf. *argullero* de la zona d'Ènguera), tret per la seva banda d'*agr(e)uller*, i el de *garbuller* era molt probablement *arbuller* < *abr(e)uller*, i la *g-* d'aquestes formes es deurà a un intent de reforçar la síl·laba inicial amb aquest so que apareix com a inicial del nom de tantes plantes. Hi ha finalment *arbulloner* que JCoromines va registrar a Torís, 1962, on el van informar que és una planta entre arç i coscolla i que «els xiquets en mengen el fruit i tiren els pinyols amb un canut»; sembla ser una deformació d'*arbuller* per influència d'*aranyoner*.

¹ Per a una distribució d'aquesta variant i de les altres, veg. l'excel·lent estudi de Moll, *Flexió verbal* (AORBB iv, 1930, 71); *AlcM* reproduceix en gran part les mateixes dades (s. v.). JCoromines va registrar *aubri(r)* a Les Borges Blanques (Urgell), 1935, i a Farrera (Alt Pallars), 1933. — ² Ja apareix en *VidesR*: «La esgleya, per los quals s'*aubriria* per la lur oración» (P48r2), «les portes de la yglea --- per él<s> no s'*aubriren*» (ib.); *aubri* (P49v2), però també s'*obriren* (P48r2) i «*obri* la carta» (P49v1); d'altra banda, una forma *abrir* que figura un cop en la *Doctr. Pueril* de R. Llull, ms. S. xv («e passà ab son poble la mar que s'*abri*», p. 273), deu ser un err. tip.; és l'únic ex. en tot el text, essent-hi regular *obrir*. — ³ Es dóna a Tremp, Ponts, Falset, Gandesa, Tamarit de Ll., Balaguer, Lleida, Fraga, i també a Morvedre i Llíria al País Val. (AORBB iv, 71); segons Arqués (BDLC vi, 1910, 87), a les Borges Blanques (Urg.) s'usava més sovint *auri(r)*, conjugat com *cosir*, que *obri(r)*, conjugat com *vestir*; cf. a més el que diem a n. 1. — ⁴ JCoromines (1933, 1934) té registrat *obrixo* (1.ª pers.) a Farrera, «La paret s'*ubreç*» (=s'esquerda) a Tavascan i la forma *ubreç* a Areu (Alt Pallars); veg. també el que diem de les Borges en n. 3. — ⁵ Notem aquest exemple de Lluís Salvador: «Ses pegellides s'*obrin* amb satisfacció» (p. 134). Notem que a Alger a més d'*obri*, hom diu amb *-i* *acorri* (pres. ind.), *fossi* (imperfecte), veg. BCEC 1907, 52, 53. — ⁶ Un exemple